...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...урят-Монголой ҮНЭН

...(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй ...Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган.

№ 63 (6253)
МАРТЫН 31
СУББОТО
1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

...НИИТЫН МАЛАЖАЛДА ...НХАРАЛ ЕХЭЭР ТАБИХА

...байгуулалта болбол социа- ...хүдөө ажахын тон шухала ...нэгэнэй — ниитын мал- ...гөөр ургаха бүхы условинуу- ...оронд хангаа. Ниитын ...хэрэгые зүбөөр эрхилээд ...тухай ехэ амжалта туйлажа ...түрүү колхозууд бодото дээрэнь

...ай ажана тэниглэн байда- ...нилээд ехээр ургаха яба- ...аар, миха, өөхэ, һү ба һү- ...нуудта хүн зоной улам ...байгаа эрилтэнүүдые, тэрэ- ...хэй эдүүдые хүнгэн про- ...стин хэрэглэхэ эрилтэнүү- ...аар бодомжолон, колхозно ба ...шаг шэмэтэ малажалай ехэ ...богонихон болзор соо хангаха ...парти ба правительство нии- ...ал хүгжөөхэ гурбан жэлэй ...ай тогтоол соогоо табиһан ...итын малажалые бүхы хэм- ...дэжүүлгэ — хүдөө ажахые ...хэрэгтэ партиин ба гүрэнэй ...тон шухала зорилго болоно гэ- ...тоол соо заагдаһан байха юм. ...малажал хүгжөөхэ тухай ...ай түсэбөөр хараалагдаһан ...хадаа парти ба правительст- ...бэрине бэелүүлхын түлөө ...деревниин оломиллион ажал- ...жуулаа. Гурбан жэлэй тү- ...хын, үлүүлэн дүүргэхын тү- ...листическэ мүрысөөн оронной ...нуудта дэлгэрээ. Энэ мүры- ...һөөр, колхозууд ниитынгээ ...хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжал- ...туйлаһан байна. Үхэрнүүдэй, ...ай, хони ба ямаадай тоо толгой ...Малай шэнэ, ашаг шэмэ ...ээрнүүдые бии болгоһонойнь ...тэдтэ ба деревниин түрүү ...Сталинска шангууд олгог- ...хадаа ниитын малажал хүг- ...ехэ амжалтанууд туйлагда- ...бэ болоно.

...тахи бүхы партиина, совет- ...дөө ажахын органууд малажа- ...үдэр бүхэндэ эрхилэн, кол- ...хүдэлмэриие һайтар мэдэжэ, ...колхозуудай, совхозуудай ...нуудэй урда табигдаһан зорил- ...түргэнөөр, шадабаритайгаар ...һаань, колхозуудай ба совхо- ...малажалай амжалтанууд бүри ...һэн.

...тура, зарим хэдэн областьнуу- ...нуудай ба республиканuудай ...советскэ хүдэлмэрилэгшэд туй- ...һанаагаа амараад, малажал- ...һуларуулһан байна, гур- ...түсэб дүүргэхын, үлүүлэн ...түлөө тэмсэлдэ олониитые ...эмхидхэнэ гэжэ баримтанууд

...хадаа оронной малажалай ...байһаниинь бүгэдэндэ мэдээ- ...ээ, малажал хүгжөөхэ асуу- ...Казахстанай КП(б)-тэй ЦК-гэй ...икын Министрнүүдэй Соведэй ...хын анхаралда байха ёһотой. ...Казахстанай партиина ба ...органууд ниитын малажалай ...удта харюусалгагүйгөөр хан- ...гаргаһан байна. Малые ...аруулһалдаг, хангалтагүйгөөр ...ба эдсэлүүлдэг ушар тэндэ ...Республикын партиина ба со- ...низацинууд малай үбэлжэл- ...үнгэргэлгэдэ колхозууд ба ...бэлэдхэхэ ябадал хангаагүй. ...ээл бэлэдхэхэ ба зүбөөр хэ- ...асуудалда оһол пазагайгаар ...аань шалтагаалан, нилээд ...ууд тэжээл бэлэдхэхэ гүрэ- ...дүүргээгүй байгаа.

...малажал хүгжөөхэ хэрэгтэ ...агүйгөөр хандадаг ябадал ...ССР-тэ, Рязанска, Горьковско, ...бусад хэдэн областьнууд дотор ...Тэндэ малай үбэлжэлгэ хан- ...ээр эмхидхэгдэнхэй, колхозно ...ай малые үрихэ, ниитын мал- ...аг шэмын доошолхо ябадал

...ниитын малажал совхозуу- ...хамтадаа удельнэ хэмжээгээр ...малажалай эрхим шанартай ...үйлэбэрилэн гаргалгааршье ...дипдэхы ехэ байхынь ...уудай ниитын мал һүрэгэй ...ба ашаг шэмын ургалта ...партиина, советскэ организа- ...СССР-эй хүдөө ажахын Ми- ...ба тэрэнэй нютагуудтахи ...гурбан жэлэй түсэб тухай ...СССР-эй Министрнүүдэй ...ВКП(б)-гэй Централна Коми- ...байна.

Тиигэбэшье һаань, СССР-эй хүдөө ажахын Министерство ниитын малажал хүгжөөхэ хэрэгые муугаар эрхилнэ. Тус Министерство тэжээлэй база байгуулхын ба малажалай байрануудые барихын тула зохихо хэмжээ абанагүй. Хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэридэхи энэ буруу практикадань эрид шууд эсэс табигдаха ёһотой.

Гэхэтэй хамта, колхозуудтахи ба совхозуудтахи малажал хүгжөөхэ асуудалнуудта хүтэлбэрилхы партиина, советскэ зарим хүдэлмэрилэгшэдэй оһол назагайгаар хандадаг ябадалые эрид шууд зайсуулха хэрэгтэй. Энэ шухала хэрэгые областьнуудай, хизаарнуудай ба республиканuудай партиина, советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй гартаа абахань шухала. Тэрэшэлэн малнуудаа бүтэн бүринөөр үсхэхэ, тэдэнэй харууһа ба тэжээлые һайжаруулха, малажал хүгжөөхэ 1951 оной гүрэнэй түсэбые заатагүй дүүргэхэ хэмжээнүүдые абаха — мүнөө үсын хойшолуулашагүй шухала зорилго мүн.

Малай түлнүүдые тон олоор абаха һара — апрель гарахань. Малажал хүгжөөхэ даалгабаринуудые дүүргэлгын тон шухала услови мүн байһыень хараадаа абажа, түлнүүдые бүтэн бүринөөр үсхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Малай үбэлжэлгые түгэсхэхэ ба малнуудаа байрлалгаһаань бэлшээридэ гаргаха тон харюусалгатай саг хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ ерэбэ. Багаханшье тэды эмхигүй ябадал гаргаа һаа, малажалда ехэ хохидол ушаруулжа болохо гээшэ. Малай хорохо ябадал зайсуулхын тула, фермэ бүхэндэхи малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар дүүргэхэ хэмжээнүүдые дары абаха шухала.

Колхоз бүхэндэхи хэрэгэй байдалые мэргэжэлтэдтэй хамтадаа шэнжэн мэдэхыень, тэжээлэй ресурснуудые зүбөөр ашаглуулхыень партиина ба советскэ организацинуудһаа, хүдөө ажахын органуудһаа эригдэнэ. СССР-эй хүдөө ажахын Министерствын системэдэ 100.000 шахуу зоотехнигүүд ба ветеринарна врачууд бии байна. Эгээн харюусалгатай эдэ үдэрнүүдтэ зоотехник гү, али ветеринарна врач колхоз бүхэндэ хододоо байжа, малшадтань шухала туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Малай үбэлжэлгэ түгэсхэхэ зуураа, 1951 он соо ниитын малажалда тэжээлэй һайн база байгуулха тухай бодохо хэрэгтэй. Түбхын түрүүндэ ногоонуудые, корнеплодуудые ба силосно культурануудые тариха түсэбөө дүүргэхэ тухай, сабшалангууд ба бэлшээринүүдые һайжаруулха, үбһэ хуряалгада бэлэдхэхэ тухай хэлэгдэнэ. Эдэ асуудалнууд оронной бүхы районуудта адли амжалтатайгаар шиидхэгдэнэгүй. Ногооной хэдэн зуу мянган центнер үрһэн колхозуудта үгтөө. Теэд, тэрэ үрһые колхозуудта зөөлгэ мүнөө хүрэтэр хүдөө ажахын органуудаар хангагдаадүй байһаар. Хабарай полевой хүдэлмэриие үни эхилһэн Туркменскэ ССР-тэ ба Хойто Кавказай районуудта ногооной үрһэнүүдынь складууд соо хэбтэнэ.

Социалистическэ байгуулалтын ямаршье участогтахидал адляар, малажалдахи хэрэгэй амжалтые малажалай кадрнууд шиидхэнэ. Колхозуудта ниитын малажалай хэдэн мянган эрхим мастернууд урган гараа. Тэдэнэй дүй дүршэлынь бүхы малшадай шадабари болгогдохо ёһотой. Ажалай түрүү методуудые фермэнүүд дээрэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэ, колхозно кадрнуудай мэргэжэл шадабариин ургалта хадаа бригаданууд ба фермэнүүдтэ партиина организацинуудай зүгһөө политическэ хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ шадалгаһаань дулдыдаха байна. Һүүлэй үедэ фермэнүүд дээрэ коммунистнууд ба комсомолецууд олон хүдэлмэрилдэг болоо. Нютагуудтахи партиина органууд малажалай талаар тон харюусалгатай зорилгонуудые дүүргэлгэдэ колхозниигуудай ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхы хүсые элсүүлхэ ёһотой.

Ниитын малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тула шухала бүхы юумэн оронной колхозуудта ба совхозуудта бии. Малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ, залуу малнуудые бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ, ногоо тариха түсэбөө дүүргэхэ, тэжээлэй база байгуулха гээшэ ниитын малажалай шэнэ дэбжэлтэдэ, социалистическэ хүдөө ажахын саашадаа һалбаран бадарха ябадалда ипагта шухала удхашартай.

(«Правдын» мартын 29-нэй түрүү бэшэг).

...

...корреспонденттэй нүхэр И. В. Сталинай хөөрэлдөөе Румынида хоёрдохёо хэблэн гаргаба

...СТ. «Правдын» коррес- ...нүхэр И. В. Сталинай ...рэлдөөнэй текстые Ру- ...дэлмэришэнэй партиин ...ство 250 мянган экземпляр тиражтай брошюра болгон хоёрдохёо хэблэбэ. Тус брошюрань румынска хэлэн дээрэ ба Румынидахи национальна үсөөнхидэй хэлэнүүд дээрэ хэблэгдээ.

Тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтая!

☆ ☆

Н. Рженевэй хүтэлбэрилдэг тарянажалай № 1 бригада Кабанскын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой эрхим бригада гэжэ тоологдодог. Энэ бригада февралиин эхэер хамагһаа түрүүн хабарай полевой хүдэлмэридэ түгэс бэлэн болоо. Бүхы машина ба зэр зэмсэгүүдынь үни хада заһагдаһан, үрһэнэй таряан сэбэрлэгдэжэ хаагдаһан, полидо 1800 шарга наг шэбхэ гаргагдаһан байха юм. Зураг дээрэ: Бригадын гэшүүд А. Серебренникова, Е. Угрюмова гэгшэд поли дээрэ наг шэбхэ обоолжо байна.

З. Веснинагай фото.

☆

Баян ургаса ургуулхабди

Манай бригада тракторна хүдэлмэриин түсэбые жэлһээ жэлдэ дүүргэдэг ба үлүүлэн дүүргэдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ трактор бүхэнөөрөө 625 гектар газар зөөлэн хахалалгада оруулан элдүүрилжэ, жэлэйнгээ түсэбые 130 процент дүүргээ һэмди. Элдүүрилһэн газар дээрэһээ гектар бүриин 12 центнер ургаса, зарим участогуудһаа 16 центнер шэниисын ургаса хуряахатаяа хамта 3 тонно горючи алмаһан байнабди. Манай хүдэлмэрилдэг XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз нёдондо гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө дүүргээд, мүнөө жэлэйнгээ тарилгада хүсэд хүрэхэ үрһэ хаагаа һэн. Бүхы тракторнстнуудай 10-15 центнер, би өөрөө 30-аад центнер таряа натураар абаабди.

Мүнөө бүхы тракторнуудаа һайн шанартайгаар заһабарилжа, колхоздоо абаашанхайбди. Тракторнуудай бултадаа электрын гэрэлээр хангагданхай.

Кубанска тракторна бригадын бригадир, Социалистическэ Ажалай Герой Иван Бунеевэй патриотическа үүсхэлые зүбшэн хэлсээд, манай тракторна бригада бүхы машинануудаа бүрин бүтэнөөр ашаглахын түлөө социалистическэ ёһоор абажа ябаха, бүхы хүдэлмэреэ часай графигаар ябуулха гэжэ шиидээ. Мүн условно трактор бүхэнөөр дунда зэргээр 700 гектар газар зөөлэн хахалалгада оруулан элдүүрилжэ, жэлэйнгээ түсэбые 170 процент дүүргэхэ, «Коммунар» комбайн бүхэнөөр 350 гектарай таряа хуряаха, тракторнуудайнгаа хойноһоо нигтаар харууһалжа, заһабариин хоорондохи болзорые 15 процентһээ доошо бэшээр һунааха, һара бүхэнэй 3 үдэрынь алмаһан горючи ба түрхихэ материалнууд дээрээ хүдэлмэрилхэ, бригадаяа ажахын тоосоондо оруулжа, тракторна хүдэлмэриин гектар бүхэнэй үнэ сэнгые 2 түхэриг 60 мүнгөөр химдаруулха, заһабариин мүнгые 15 процентһээ бага бэшээр арбилха, тарянай бүхы талмайн гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер, 250 гектарай га бүриһөө 20 центнер ургаса хуряаха ябадал туйлаха гэһэн социалистическэ уялгануудые абанабди.

Иимэ ургаса туйлахын тулада бүхы тракторна хүдэлмэринүүдые агротехническэ һайн болзорнуудта, үндэр шанартайгаар үнгэргэхэбди. Мүнөө колхозойнгоо полинууд дээрэ агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ туһаламжа үзүүлнэбди. Гадна, 80 гектар газарые минеральна үтэгжүүлгээр хангаха асуудал колхозой правлениин урда табяабди.

Тракторнстнуудай дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхын, культурно-ажабайдалай условинуудые байгуулхын түлөө эртээнһээ оролдонобди. Бригадымнай тракторист бүхэн «Бурят-Монголой үнэн» газетэ захинхай. Бригадамнай «Б. М. правда» газетэ, «Агитаторай блокнот» ба бусад ном дэбтэр абаха байна.

Б. Бухаев, Түнхэнэй МТС-эй № 12 тракторна бригадын бригадир.

☆ ☆

Бүрин бэлэн болонхой

Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой тарянажалай № 2 бригада полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэлые сүм дүүргээ. Бригадир нүхэр М. Поломошнов Түнхэнэй МТС-эй тракторна бригадын бригадир нүхэр Сороковиковой бэшэгтэй танилсаха зуураа, иигэжэ хэлэһэн байна:

—Үрһэ хүрэнгэ гээшэ ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ һуури мүн. Тиимэһээ, энээнээ тарилгын кондицида хүрэтэрнь сэбэрлэлгэдэ бүхы анхаралаа хандуулнабди. Бригадымнай 5—6 хүн үрһэ сэбэрлэлгэдэ үдэр бүри хүдэлмэрилнэ. Энэ хүдэлмэридэ колхознай 20 гаран хүнүүдые табинхай. Сэбэрлэһэн үрһэеэ лабораторидо шалгуулхадамнай һайн показательтай байгаа. Энээгээр хүдэлмэреэ эсэслэхэгүйбди. Үрһэнэй бэлээр ургахынь тулада академик Лысенкын методээр нара-һалхинда хатаажа, болбосоруулха байнабди.

Тус бригада агротехническэ хэмжээ-ябуулгада ехэ анхарал хандуулдаг байна. Полинууд дээрээ саһа ехээр тогтоогоо. Таряа тариха 400 гектар талмай дээрээ 60—70 сантиметр зузаантайгаар саһа тогтооһон байха юм. Тэрээнэйнгээ хайлажа захалхатайнь хамта һайрамай уһа тогтоохоёо бэлэдхэжэ байна.

Мүн эдэнэр огородойнгоо поли дээрэ 900 ашаа наг шэбхэ шэрэжэ гаргаа. Ургасада тэжээл үгэхын тула энэ бригадынхид пэшэнэй үнэһэ ехээр суглуулаа.

Бригадын түмэршэ дархан Гавриил Гусляков үшөө февраль һара соо плуг, борнойнуудаа заһабарилжа сүм дүүргэнхэй. Мори унаагай тоног зэмсэгүүд, тэргэнүүд хүсэд бэлэн болоо. Тарилгада ябаха мори, сарнуудые һайн тэжээлдэ табиһан байна. Тарилгын үедэ мори унаагай эдихэ үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр зөөнхэй.

Колхозой томодхогдохотой хамта тус бригадань улам бэхижүүлэгдээ, ажалайнь эмхидхэл һайжараа. Колхозник бүхэн 1—2 үдэр урид бригадирһаа даалгабаринуудые абаад, үглөөгүүр эртэ хүдэлмэридөө гаража, тэрэнээ заатагүй дүүргэдэг. Энэ бригадын стахановецуудай тоо улам олошоржо байна. Тэдээнэй дундаһаа М. Леонов, М. Бельская, С. Наквасина, Ф. Федорова, В. Шишмарев, Т. Филатов ба бусад эрхим ажалаараа шалгараа.

М. Елаев.

* * *

Хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые богони болзор соо дүүргэхын тулада һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр С. Д. Бутаков) хабарай тарилгада бэлэдхэлые аймаг соогоо эгээл түрүүн дүүргээ. Хүдөө ажахын машинанууд, зэр зэмсэгүүд һайнаар заһагдажа, түгэс бэлэн болонхой. Полиёо үтэгжүүлхын тула 8 мянга гаран шарга наг шэбхэ зөөгдөө, 96 центнер үнэһэ, 46 центнер шубуунай аргал суглуулагданхай. Һаяхан сельхозснабай складһаа 150 гаран центнер минеральна үтэгжүүлгэ худалдажа абаба. Бригада бүхэндэ тарялангай талмай даалгагданхай. Мүнөө полевой хүдэлмэриин түсэб табигдажа, колхозой хамтын суглаагаар баталагдаа.

И. Аширов.

Механизаторнуудай уялганууд

Кубанска суута механизатор Иван Бунеевэй үүсхэлые Кабанскын аймагай Темлюйскэ МТС-эй механизаторнууд халуунаар дэмжэбэ.

Нүхэр С. Корытовай ба К. Михалёвой тракторна бригаданууд Колесовско сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоздо хүдэлмэрилхэ байна. Энэ колхоз 4 тарянажалай бригадатай, 1623 гектар тарялангай газартай юм. Энэ газарайнь 30 процентнь нүхэр Корытовай тракторна бригадын хүсөөр таригдаха байна.

Нүхэр Корытовай тракторна бригадын механизаторнууд условно трактор бүхэнөөр (зөөлэн хахалалгаар) 650 гектар элдүүрилхэ, полевой бүхы хүдэлмэринүүдые эрхим шанартайгаар, агротехническэ һайн болзорто үнгэргэхэ, часай графигаар хүдэлмэрилхэ уялга абаа. Бригадынгаа харьяата тарянай талмайда гектар бүриин 15 центнер таряа ургуулха, тракторна хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэн 2 түхэрнгөөр химдаруулха, 20 процент заһабарилгын материалнуудые алмаха уялга эдэнэр абаа.

—Абаһан уялгаа дүүргэхын тулада машинануудайнгаа хойноһоо техническэ харууһа улам һайжаруулха ба тэдэнэй хүсэ зүбөөр, хүсэдөөр ашаглаха ёһотойбди, — гэжэ нүхэр Корытов мэдүүлнэ.

Тракторнууд ба прицепной машинануудай заһабарилга дүүргээд, полевой хүдэлмэриин үедэ тэдэнээ социалистическэ ёһоор абажа ябаха гэжэ эдэнэр шиидээ.

М. Савельев.

Уһалагдадаг газарһаа ургаса ехээр абаха тухай

☆ ☆

С. ЧОЙРОПОВ,
Социалистическэ Ажалай Герой

☆ ☆

Манай республикын зарим колхозууд зарим уһалагдадаг газарһаа уһалагдадаггүй газарайхида орходоо бага таряа хуряадаг байна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймагай Уланай сельсоведэй Кировэй, Ленинэй нэрэмжэтэ, Баянголой сомсоведэй Карл Марксын нэрэмжэтэ ба бусад хэдэн колхозууд уһалагдадаг газарһаа гектар бүриин минил 3—7 центнер хуряадаг байгаа. Уһалагдадаг газарта бага таряа ургуулдаг ябадал агротехническэ заабаринуудые хүсэд мэдэхэгүй байһан дээрэһээ, газарай үрэжэлтэй танилсангүй, буруугаар элдүүрилдэг ба уһалуурине буруугаар эмхидхэһэн ушарһаа тохёолдоно. Жэшээнь, газар уһалхадаа поли дээрэ үлэмжэ ехэ уһа гаргажа болохогүй. Хэмһээ ехээр гаргагдаһан уһан газарай хотогор налуу тээшэ урдажа, хонхосог соогуур таляан болон тогтошодог. Тиигээд газарай хүрьһэндэхи минеральна тэжээлнүүдые угаан абаашадаг ба хүрьһэнэй структурые эбдэдэг байна. Поли дээрэ тогтошоһон уһан газарай хүрьһые хушажа, хүрьһэндэхи агаарай байдал муудхаадаг юм. Эдэ бүгэдэ хадаа тарянай ургалгада ехэ һаад ушаруулна.

Тарянай газар уһалха хэрэгтэ зүбөөр табигдаһан уһалууриин системэ шиидхэхы удхашанартай. Жэшээнь, уһалууриин системэ хүсэд һайнаар заһагдаагүй байгаа һаа, хайр, элһэ шорой ба буртаг үбһэнэй үрһэнүүдые поли дээрэ асаржархидаг юм. Тиигэжэ газарай хүрьһэн муудадаг ба буртаг үбһэн ехээр ургажа, тарянай ургасые доошолуулдаг байна.

Зарим колхозууд газараа дан гүнзэгыгөөр хахалжа, хүрьһэнэй доорохи хоёрдохи горизонт гэхэ гү, али үрэжэлгүй шара элһэн ба хайрые урбуулан гаргана. Тиигэжэ тэжээлэй зүйлнүүдээр хүрьһэнэй хангагданхай байлгань муудана. Тиимэһээ газар хахалхаһаа урид үрэжэлтэ хүрьһэнэй хэды шэнээн гүнзэгы байһаниие мэдэхэ хэрэгтэй.

Гадна, саһа тогтоогдоогүй газарай хүрьһэн ехээр хүрөөд, гантажа хахардаг. Хабар болоходо һайрамай уһан минеральна тэжээлнүүдыень газарай ган руу абажа ородог, тиихэдэнь хүрьһэнэй дээдэ горизонт тэжээлээр хомор болоно. Һайнаар элдүүрилэгдэһэн хүрьһэн һэбхэгэр зөөлэн шоройтой байдаг. Иимэ хүрьһэнэй агаарай байдал ба структура һайн байдаг. Һайнаар элдүүрилэгдэһэн газарта шотагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүд ургасада ехээр нүлөөлдэг. Зөөлэн хүрьһэн саһа багатайшье жэлдэ дан ехээр хүрэдэггүй. Тиимэһээ хүрьһэнэй гүнзэгын хэмжээгээр газараа хахалха, үбэлдөө поли дээрээ саһа тогтоожо, үлүү ехээр хүрэжэ гантаха ябадалһаань зайсуулха хэрэгтэй.

Хабар-намарай үедэ тарянай газар дээрэ мал адуулха ябадал үзэгдэдэг. Адуу мал поли дээрэ ябахадаа структурыень эбдэдэг, газарай хүрьһэ хатуужуулдаг байна.

Дээрэ дурсагдаһан алдуунуудһаа шалтагаалан, уһалагдадаг газарһаа бага ургаса хуряагдана. Тиимэ туладань, МТС-үүдэй ба аймагуудай хүдөө ажахын таһагуудай агрономууд тэдэ алдуунууд тухайдань колхозниигуудта, колхозуудай тарянажалай бригаданuудай бригадирнуудта тодорхойгоор заажа үгэхэ уялгатай. Юуб гэхэдэ, тиимэ алдуунууд ехэнхидээл агротехническэ заабаринуудые колхозниигуудай һайн мэдэхэгүй байһанһаа тохёолдоно.

Тэдэ алдуунуудаа усадхажа, уһалагдадаг газарһаа тарянай үндэр ургаса хуряахын тула ямар хэмжээнүүд абтаха ёһотойб гэбэл:

1. Пар хоёр дахин хахалаад, һайнаар борнойлжо зөөлэрүүлхэ;
2. Намар-үбэлэй сагта тарянай газар дээрэ саһа ехээр тогтоохо;
3. Уһалууриин системые эртээнһээ заһабарилха, һубаг канавануудые хайр, шоройгоор даруулхагүй, буртаг үбһэнэй үлэгдэлнүүдһээ сэбэрлэхэ;
4. Хүрьһэнэй үрэжэлэй хэмжээе мэдэжэ үтэгжүүлхэ;
5. Уһалуурине зүбөөр, мелиораторай заабариин ёһоор эмхидхэхэ. Тарянай газар дээрэ таляанай тогтохогүйн тула уһа бүхы поли дээрээ нэгэ жэгдээр тарааха;
6. Полевой севооборот наринаар сахижа ашаглаха;
7. Тарянай газар дээрэ адуу мал бэлшээхэ ябадал хориможолхо.

Эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлбэл, уһалагдадаг газарһаа жэл бүри тогтууритай, үндэр ургаса хуряаха арга боломжо олгохо байна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Городской партийна активай суглаан

Энэ оной мартын 27-до городской партийна активай суглаан болоо. Партиин Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр Логушкин «ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой IV пленумэй дүнгүүд тухай» элидхэл хэбэ.

Элидхэл тушаа 13 хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр ВКП(б)-гэй обкомой хүдэлмэриин ехэ дутагдалнуудые ба алдуунуудые тэмдэглэхэ зуураа, городой партийна организацинуудые болон ажахые хүтэлбэрилхэ талаар ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой гаргаһан дутуунуудые ба алдуунуудые элирүүлһэн, хүтэлбэриинь стиль ба методые эрид шүүмжэлһэн байна.

ВКП(б)-гэй Железнодорожно райкомой секретарь нүхэр Череп эгээн түрүүн үгэ абаба. ВКП(б)-гэй городской райкомуудые партиин Улан-Удын горкомой муугаар хүтэлбэрилдэг, тэдэндэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлдэггүй, партиин райкомуудтай ба партийна эхин организацинуудтай горкомой холбоогүй тухай тэрэ хэлэбэ.

Партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай таһагые даагша нүхэр Калмыкова райкомуудаар ба партийна эхин организацинуудаар ябадаггүй, кабинедһээ хүтэлбэрилнэ гэжэ нүхэр Череп шүүмжэлһэн байна.

Городой промышленна ба транспортна предприятинуудые партиин горкомой халирхайгаар хүтэлбэрилдэг тухай, городые болбосон түхэлтэй болгохын түлөө тэрэнэй хүсэд оролдодоггүй тухай Зүүн-Сибириин түмэр замай 4-дэхи отделениин политотделэй начальник нүхэр Андреев хэлэбэ.

—ВКП(б)-гэй горком хадаа городой промышленна болон транспортна предприятинуудые һулаар хүтэлбэрилнэ. Партиин горкомой хүдэлмэрилэгшэд партийна эхин организацинуудтай нигта холбоогүй байна. Тиимэһээ предприятинуудтахи байдалые тэдэнэр һайн мэдэдэггүй, промышленностиин ба транспортын хүдэлмэрине һайжаруулха хэмжээ-ябуулганuудые эмхидхэдэггүй, — гэжэ нүхэр Андреев хэлэбэ.

ВКП(б)-гэй горком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг партийна эхин организацинуудта ябуулагдажа байгаа агитационно пропагандистска хүдэлмэрине һайжаруулха тушаа анхаралаа хүсэд хандуулнагүй, партиин горкомой секретарьнууд нүхэд Логушкин, Ким, Евдокименко партийна эхин организацинуудаар тон үсөөн ябадаг, олониитэтэй нигта барисаагүйгөөр хүдэлмэрилдэг гэжэ ВКП(б)-эй Пригороднэ райкомой секретарь нүхэр Маслов шүүмжэлбэ.

—ВКП(б)-гэй горкомой секретарьнууд манай районой партийна эхин организацинуудта болодог суглаануудта байлсадаггүй, хүдэлмэришэдэй коллективуудтэ элидхэл, лекци хэдэггүй. Партиин горком өөрынгөө шиидхэбэрилүүдэй дүүргэлтые һулаар хинан шалгана, мүн ажалшадай культурно-ажаһуудалай асуудалнуудта анхаралаа багаар хандуулна,—гэжэ нүхэр Маслов хэлээ.

Научна ба культурын эмхи зургаануудай, һургуулинуудай хүдэлмэридэ, литература болон искусствын асуудалнуудта ВКП(б)-гэй городской комитедэй зүгһөө хүсэд анхарал хандуулагданагүй, хүдөө ажахын министерствын парторганизациин хүдэлмэрээр тэрэ һонирхоногүй гэжэ партиин городской райкомой секретарь нүхэр Моссорова хэлэһэн байна.

— Педагогическа ба зооветеринарна институдуудта зарим предмедүүд идейнэ доодо хэмжээндэ заагдана. научно-шэнжэлэлгын ба һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар эмхидхэгдэнхэй. Гэбэшье, ВКП(б)-гэй горком болбол пединститудай хүдэлмэридэ байһан ехэ дутагдалнуудые элирүүлэн зайсуулха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлнэгүй, — гэжэ нүхэр Моссорова шүүмжэлбэ.

Городой парторганизацинуудые болон ажахые партиин горкомой буруу стильтэйгээр хүтэлбэрилдэг байһые ВКП(б)-гэй ЦК-гэй парторг (ПВЗ) нүхэр Студенников, машина бүтээлгын заводой партком секретарь нүхэр Ножкин, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй парторганизациин секретарь нүхэр Шумилов гэгшэд хурсаар шүүмжэлээ.

Партиин горкомой секретарьнууд, бюрогой гэшүүд партийна эхин организацинуудай секретарьнуудта шухала туһаламжа үзүүлдэггүй, ВКП(б)-гэй райкомуудай эмхидхэдэг семинарнуудта, партийна суглаануудта тон үсөөн байлсадаг, коммунистнуудай шүүмжэлхы ажаглалтануудта анхаралаа хүсэд хандуулдаггүй, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ябадал хангаһагүй гэжэ тэдэнэр тэмдэглэбэ.

—Партиин горком, тэрэнэй секретарь нүхэр Логушкин хадаа манай комбинадай хүдэлмэридэ анхаралаа табидаггүй, промышленна предприятинуудые хүтэлбэрилгэеэ һуларуулаа, предприятинуудай директорнүүдые суглуулжа, ажахын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэггүй, — гэжэ мяха-консервын комбинадай директор нүхэр Сарбаев шүүмжэлэн хэлээ.

—Партиин горком болбол социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хүсэд хандуулнагүй, инженер Ковалевой үнэтэ үүсхэл городой предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Республиканска газетэнүүд болбол республикын түрүү предприятинуудай дүй дуршэлые багаар харуулна, — гэжэ һэеы дарадаг фабрикын директор нүхэр Сафонов зүбөөр шүүмжэлһэн байна. Партиин горком ба горсоведэй гүйсэдком городоо болбосон түхэлтэй болгохо ябадалда анхаралаа табинагүй. тэрэнние шэнэдхэн заһабарилха генеральна түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ городой ажалшадые элсүүлнэгүй гэжэ нүхэр Сафонов хэлэбэ.

Залуушуулай физическэ хүмүүжүүлгэдэ партиин ба комсомолой городской комитедүүдэй зүгһөө анхарал багаар хандуулагдадаг тухай, мүн БМАССР-эй Совминэй госпланай хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай республикын Совминэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Хабалов хэлэһэн байна.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын уялгые гүйсэдхэгшэ нүхэр Лобсанов ВКП(б)-гэй обкомой ба горкомой, мүн республикын Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые болон алдуунуудые элирүүлэн харуулба.

Городской партийна организацидахи идеологическа хүдэлмэрие һайжаруулха тухай ВКП(б)-гэй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо нүхэр Очиров хэлэбэ.

— Партиин горком болбол идеологическа фронтын эмхи зургаануудай — научно-шэнжэлэлгын институдай, уранзохёолшодой Союзай, Бурмонгизай ба искусствын эмхи зургаануудай хүдэлмэрине, тэдэнэй ямар продукци гаргадагые һонирходоггүй, идеологическа хүдэлмэриин асуудалнуудта анхаралаа хүсэд табидаггүй, интеллигенциин дунда ябуулагдаха хүдэлмэрине тоодоггүй,— гэжэ нүхэр Очиров шүүмжэлбэ. Нүхэр Очиров тэрэшэлэн бурят-монгол үзэг бэшэгые хүтэлбэрилхы бурят хүдэлмэрилэгшэдэй шудалха тухай асуудалда тогтожо хэлэһэн байна.

ВКП(б)-гэй горком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг коммунистнуудай политическэ ба ниитэ эрдэмэй хэмжээе дээшэлүүлхэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулна, коммунистнуудай политическэ һуралсал эмхидхэлгэдэ байһан дутагдалнуудые саг соонь элирүүлэн зайлуулнагүй, ажалшадай дунда ябуулагдаха ниитэ-политическэ хүдэлмэрине һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ үгэ хэлэһэн олон хүнүүд шүүмжэлээ.

Республикын партийна организаци, тэрэнэй тоодо манай городской партийна организаци хүдэлмэриингөө ехэнүүд дутагдалнуудые түргэн усадхажа, ажахын-политическэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха гэжэ үгэ хэлэгшэд бултадаа тэмдэглээ.

Һүүлээрнь суглаанда хабаадагшад городской партийна организациин хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые болон алдуунуудые усадхаха хэмжээнүүдые хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол абаба.

Коммунистнуудай һуралсал хангалтагүй

ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айком коммунистнуудай политическэ һуралсалда анхаралаа багаар хандуулна. Энээнһээ шалтагаалан партийна гэгээрэлэй системын олонхи кружогууд ба политһургуулинууд муугаар хүдэлмэрилнэ, һуралсалайнгаа программые дүүргэнэгүй. Һурагшадай занятиһаа таһарха ушарнууд олон үзэгдэнэ. Коммунистнуудай бэсэ даагаад һуралсалда илангаяа ехэ дутуунууд бии. Аймаг дотор 243 коммунистнууд марксистско-ленинскэ теорие бэсэ даагаад шудална. Теэд эдэндэ туһаламжа багаар үзүүлэгдэдэг, тэдэнэй хүдэлмэрие шалгадаггүй байха юм. Партийна эхин организацинуудай секретарьнууд партийна гэгээрэлэй системэдэ һуралсалай жэлэй эхилхэдэ марксистско-ленинскэ теорие бэсэ даагаад шудалха хүсэлэнтэй коммунистнуудай список зохёолгоор хүдэлмэреэ хизаарлаһан байна. Коммунистнуудайнгаа бултадаа политическэ һуралсалда хабаадуулагдаһанда тоологдохын тулада зарим партийна организацинуудай секретарьнууд үзэг бэшэг бага мэдэхэ хүнүүдые бэсэ даагаад һурагшадай тоодо оруулһан байгаа. Иимэ жэшээнүүд Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (Д. Цыдыпова, С. Шаранов, С. Аюшеева, П. Очиров), аймпищекомбинадай (Ю. Бадмаева), аймсоведэй (Ц. Цыденова) партийна организацинуудта үзэгдэнэ.

ВКП(б)-гэй айкомой партийна кабинет бэсэ даагаад һурагшадтай тон бага хүдэлмэри ябуулна. Парткабинедые даагша нүхэр Эрдынеев марксизм-ленинизмын теорие бэсэ даагаад шудалдаг коммунистнуудай хүдэлмэрие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилдэг ба хинадаг байна.

Бэсэ даагаад һурагшадта туһаламжа үзүүлхын тулада томилогдоһон 32 консультантнуудай олонхинь ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй: Хэтэрхэдээ зарим консультантнуудынь өөһэдтөө даалгагдаһан коммунистнуудые һая болотор мэдэдэггүй байгаа. Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-гэй айкомой партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай таһагые даагша байһан нүхэр Еранский консультантаар томилогдоһон аад, өөртөө даалгагдаһан коммунистнуудтай нэгэшье консультаци хээгүй. Мүн ВКП(б)-гэй обкомой дэргэдэхи партийна курсада 1950 оной октябрьһаа һуража байһан нүхэр Сабжаев консультант гэжэ тоологдодог байгаа. Энэ хадаа коммунистнуудай политическэ һуралсал эмхидхэлгэдэ ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһагай, нэн түрүүн партийна кабинедэй зүгһөө харюусалгагүйгөөр хандадаг байһые гэршэлнэ.

Шалгалтын хэгдэдэггүй дээрэһээ зарим коммунистнууд, аймагай зарим хүтэлбэрилхы хүтэлбэрилэгшэдшье хэдэн жэлдэ удаалуулан өөһэдынгөө теоретическэ эрдэмые дээшэлүүлхын тула оролдодоггүй байха юм. Бэсэ даагаад марксизм-ленинизмые шудалдаг МГБ-гэй аймагай таһагай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Зарбаев һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо ямаршье хүдэлмэри хээгүй. Тэрэ хадаа сүлөөмни болоногүй гэжэ хэлэдэг юм. Нүхэр Зарбаев ВКП(б)-гэй түүхые эхилжэ үзөөгүй байһаар. Мүн тэрэ болбол мүнөө үедэ боложо байһан событинуудые муугаар мэдэдэг, ураниһайханай литература уншадаггүй, партиингаа уставые һайнаар мэдэдэггүй байха юм. Уһалууриин системын Сэлэнгын Управлениин станциин начальник коммунист Дандаров «ВКП(б)-гэй түүхын Хуряангы курсын» нэгэдэхи бүлэгые жэл бүрил үзэжэ байдаг. ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Батов ВКП(б)-гэй түүхые бэсэ даагаад шудалха аад, мүнөө хүрэтэр эхилээгүй байһаар. Иимэ коммунистнуудые хэдэн олые тооложо болохо байгаа.

Дээрэ дурсагдаһан баримтанууд хадаа Сэлэнгын аймагта коммунистнуудай бэсэ даагаад һуралсаха хэрэгэй өөрөө бүтэхэдэ орхигдошоһонние харуулна. ВКП(б)-гэй айкомой бюро хадаа коммунистнуудайнгаа политическэ һуралсалые һайжаруулха хэмжээнүүдые абанагүй.

Г. Цыренов.

МАИН УРДА ТЭЭХИ МҮРЫСӨӨН

Хандагатайн узкоколейнэ түмэр замай коллективэй гэшүүдэй дунда Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Зураг дээрэ: энэ мүрысөөндэ оролсоод, халаан соогоо гурбан нормо дүүргэжэ байһан, тус түмэр замай паровозно депогой слесарь-стахановец В. Н. Косов ажаллажа байна.

Д. Носовой фото.

Ажалай амжалта

Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ ороһон Городской районой загаһа болбосоруулдаг заводой (директорынь нүхэр Тунгусов) коллективэй гэшүүд амжалтатайгаар ажаллажа байна. Тэдэнэр март һарынгаа түсэбые арбан үдэрөөр уридшалан дүүргэд, мүнөө хоёрдохи кварталайнгаа түсэбөөр хүдэлмэрилжэ эхилээ.

Тус завод доторойнгоо арга боломжые болон резервые урданайхиһаа һайнаар ашаглажа, продукци гаргалгые үдэр бүри ехэдхэжэ, шанарынь һайжаруулжа эхилбэ.

Нүхэр Васильевагай хүтэлбэрилдэг коптильна, тэрэшэлэн маринадна цехүүд мартын 20 үдэр соо һарынгаа түсэбүүдээ дүүргэв. Тиигээд, үлэгшэ 10 үдэр соонь 15 мянган түхэригэй продукци түсэб дээрэ үгэхэнь. Заводой коллектив бухы дээрэ Майн 1 хүрэтэр 5 һарынгаа түсэбые дүүргэхэһээ гадна, түсэбһөө гадуур 200 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргахын түлөө тэмсэжэ байна.

Н. Иванов.

Советско-хитад түмэр замай сэхэ харилсаан тух[...]

ССР Союзай зам харилсаанай Министерствын ба Хитадай Арадай Республикын түмэр замуудай Министерствын хоорондо Пекиндэ болоһон хэлсээнүүдэй ашаар советско-хитад түмэр замай сэхэ харилсаан тухай Хэлсээн 1951 оной мартын 14-дэ баталагдаа.

Пассажирнуудые, багаж ба ашаануудые зөөхын тү[...] ветскэ Социалистическ[...] ликануудай Союзай ба [...] Арадай Республикын түм[...] дай хоорондо түмэрзамай [...] рилсаан энэ Хэлсээнэй [...] 1951 оной апрелиин 1-һээ[...] гогдохо байна.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Малай үбэлжэлгын асуудалнуудта анхаралаа табинагүй

Энэ оной февралиин тэн багаар ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айком ба аймсоведэй гүйсэдком аймагай колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй ба ажахын зарим организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөө татажа, аймагай колхозуудай малай үбэлжэлгын байдал тухай асуудалые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. ВКП(б)-гэй айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Будаев зүблөөн дээрэ энэ асуудалаар элидхэл хэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ:

«Аймагай колхозуудта малай үбэлжэлгын байдал ехэхэн бэрхэшээлдэ ороод байна. Үбэлэй эхилһэнһээ хойшо мал олоор гарзалһан, тураһан байна. Февраль һара соо малай хоролто бүри ехэ болоо. Молотовой нэрэмжэтэ (Тамча), «Большевик», Куйбышевай нэрэмжэтэ, «Социализм», «Коммунизм», «Ленинский путь» колхозуудта малай үбэлжэлгэ илангаяа бэрхэшээлтэй байдалда оронхой».

Саашань элидхэлшэ болбол адуу малай харууһа ба эдеэлүүлгые һайжарууха талаар олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй бодото хэмжээнүүдые абадаггүй тухай тэмдэглээ. Зарим колхозуудта малай тэжээлэй дууһажа шахуу байбашье, хагда, хулһа, мүшэр гэхэ зэргые нэмэжэ бэлэдхэхэ ябадал муугаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ хэлэһэн байна.

Нүхэр Будаевай элидхэл соо хэлэгдэһэн эдэ мэдээнүүд «Красная Селенга» газетын февралиин 18-най номерто «ВКП(б)-гэй айкомдо» гэһэн гаршагтайгаар толилогдоһон байна.

Колхозуудта малай үбэлжэлгын нимэ бэрхэшээлтэй байдалда ороод байхадань тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхэ, адуу малай харууһа һайжаруулха, тэжээлэй запасые гамтайгаар гаргашалха асуудалнуудта газетын гол анхарал хандуулагдаха ёһотой байгаа гэжэ һанахаар. Үнэндөө нимэ анхарал хандуулагдаагүй байшоо. Малай үбэлжэлгын асуудалаар ВКП(б)-гэй айкомдо зүблөөнэй болоһонһоо хойшо һара хахад үнгэрөө. Гэбэшье, энэ үе соо «Красная Селенга» газетэ адуу малай харууһалалга ба эдеэлүүлгые [...] руулха тухай, малшадай [...] ниитэ-политическэ ба ку[...] гэгээрэлэй хүдэлмэрине [...] руулха тухай нэгэшье [...] асуудал табяагүй байна. [...] хадай турша соо газета [...] колхозуудта нэмэлтэ тэж[...] лэдхэлгээр Поёхоной эхин [...] линн һурагшадай ба Се[...] моторо-заһабарилгын зав[...] дэлмэрилэгшэдэй эмхидхэ[...] кресиигүүд тухай хоёр [...] зүйл, колхозой туглануу[...] Зөөхэйн эхин һургуулиин [...] дай шефтэ абаһан туха[...] информаци толилһон байна.

Зүблөөн дээрэ харааг[...] хэмжээ-ябуулганuудые д[...] түлөө, малаа бүрин бүтэн[...] оруулхын түлөө, нэмэлтэ [...] бэлэдхэхын, тэжээл гам[...] гаргашалхын түлөө кол[...] дай ямараар тэмсэжэ б[...] хай, энэ үбэлэй бэрхэшээ[...] түрүү колхозуудай ямараа[...] гаража байһан тухай га[...] шье бэшээгүй. Малай үбэ[...] ехэнүүд дутагдалнуудтай [...] гэргэгдэжэ байхада, энэ [...] нуудые табидаггүй ябада[...] «Красная Селенга» газетын [...] дутагдал мүн.

ВКП(б)-гэй обкомой IV [...] хадаа малай үбэлжэлгы[...] һайжаруулхын тулада [...] хэмжээнүүдые энэ дары а[...] партиин айкомуудта ба ай[...] комуудта эрилтэ хэнэ. Т[...] мэжэ бэлэдхэхэ, соломо [...] ха, ожорһо ба соломын у[...] шаха, мүшэр бэлэдхэхэ, [...] һан тэжээлээ гамтайгаар [...] шалха, бүдүүн тэжээл [...] эдюулхэдээ заатагүй бу[...] ба малай байрануудые [...] ябадал эмхидхэхэ, малай [...] байдал, харууһа, колхоз[...] бүхэндэ эрид һайжаруул[...] ВКП(б)-гэй обкомой плену[...] һан байна. Энэ заабарине [...] нөөр бэелүүлжэ малай [...] гые һайнаар үнгэргэхэ [...] колхозниигуудые элсүү[...] ВКП(б)-гэй айкомдо ба [...] дэй гүйсэдкомдо эдэбхитэй [...] һалха гээшэ «Красная [...] газетын зорилго мүн бол[...]

Тэжээлэй бухы ресурснуудые хэрэглэх[...]

Малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай саг мүнөө ябажа байна. Гадна, мүнөө эхэ малнууд олооро түрэжэ эхилбэ.

Тиимэ тула малай харууһа ба тэжээлгые улам һайжаруулгада онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Мүнөө республикымнай олон колхозууд малай тэжээлээр тон дутамаг байдалтай. Гэхэ зуура, зарим колхозууд нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүй.

Тарган ба тамир шадал һайнтай малнуудые илгажа, баганууд һүрэгүүд болгоод, саһанай хайлаһан газарта бэлшээхэ хэрэгтэй. Хэрбээ саһан дээрэ мүльһэн хальһанай хүрэһэн байгаа һаа, тэрэнние морин тармуураар гү, али борнойгоор эбдэхэ ёһотой.

Малда нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхын тула тусгаар бригада гү, али звено бүридхэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр һалхинда туугдажа сугларһан хамхуул, ожорһо, модоной мүшэр гэхэ мэтые суглуулха байна.

Хуһанай, уляаһанай ба бургааһанай 1 сантиметрһээ бүдүүн бэшэ мүшэрые отолхо хэрэгтэй. Модоной мүшэр хайшаар хайшалхада түргэн, тон зохистой байдаг.

Малай тэжээл зүбөөр буйлуулха гээшэ тон ехэ удхашанартай. Турнепс, свёкло, брюквэ мэтын корнеплодуудые шоройһоонь арилгажа угааһанай һүүлдэ (хүрэнхэй һаань гэдхээхэ) жэжээр хэршээд, малда тэрэ зандань эдюулжэ болохо юм, үгышье һаа бүдүүн тэжээлтэй холижо эдюулхэдэ болохо. Малай шэшэхэгүйн ба дотороо үбшэлхэгүйн тула энэ тэжээл бага багаханаар үгэжэ, дадхаажа эдюулхэ хэрэгтэй.

Хартаабхые шоройһоонь сэбэрлээд шанаха, үгышье һаа ууралтуулха хэрэгтэй. Болоһон гү, али ууралтуулһан хартаабхаяа ниизалжа, малда холисогүйгөөр гү, али бэшэ тэжээлтэй холижошье эдюулхэдэ болохо байна. Хартаабхын хальһанда ба эшэнүүдтэнь соланин гэжэ хорото зүйлнүүд байдаг. Малда удаан саг соо түүхэй хартаабха эдюулээ һаа, соланин малай хото гэдэһэ үбшэлүүлжэ болохо байна, заримдаа түрэхэ малые түл хаюулжа магадгүй. Мүн энээнние эдиһэн нарай малнууд муудажа эхилдэг байна. Хартаабха ууралтуулхада соланин уһаар угаагдажа, үгы болгогдодог. Тиимэ тула хартаабха шанаһан уһаяа малда уулгажа болохогүй.

Силос — эбэртэ бодо малда ба моридто һайн, диэтическэ тэжээл болоно. Малда силос бага багаар үгэжэ һургаха хэрэгтэй. Малай түрэхэ сагай ойротоһон һүүлшын һаранuудта силос үгэхэ нормоёо хахадтань хүрэтэр багадхаха хэрэгтэй. Моридто силос сүүдхэдэ 7—8 килограммһаа дээшэ бэшээр эдюулдэг юм.

Соломо — муубэшэ бүдүүн тэжээл юм. Теэд, соломодо клетчатка ехэ байдаг тула, тэрэнние мал эдихэ дурагүй байдаг ба хотонь муугаар шэнгээдэг. Тиимэһээ соломые һайнаар буйлуулжа, малда эдюулхэ хэрэгтэй. Эбэртэ бодо малда эдюулхын тула соломые 3—5 сантиметр, моридто — 1,5—3 сантиметр утатайгаар хэршэдэг юм. Соломо дан жэжээр хэршэжэ болохогүй, юуб гэхэдэ, тэрэ жажалагдангүй хотодо ороод, моридые үбшэлүүлжэ магадгүй. Хэршэгдэһэн соломые бага дабһалагдаһан уһаар норгоод, концентрат, хэршэгдэһэн корнеплод, силос гү, али үбһэнэй хэршэдһэнтэй холижо, малда эдюулхэдэ болоно. Бэшэ тэжээлээр холихоһоо урид соломые халуун уһаар норгоходо бүришье һайн юм. Хэршэгдэһэн соломо хайрсаг, кадка гү, али ехэ тогоон соо 20-[...] тиметр зузаантайгаар жэг[...] тараагаад, тэрээн дээрэ [...] уһа нэгэ жэгдэ адхаха [...] Тогооной дүүрэтэр энэ [...] хэһэнэй һүүлдэ хии гара[...] хабхаглаад, 2—3 часай ту[...] байлгаха ёһотой.

Гадна, хэршэгдэһэн [...] хоёр оёортой тогоон соо [...] туулдаг юм. Соломоёо [...] ной һүүлээр тогоон соо [...] даража хээд, тэрээнээ [...] бэригдэһэн хабхагаар бү[...] хаглаха ёһотой. Тингэ[...] һэрхигэр оёорһоо өөдө[...] орожо, соломые уур[...] Тогооной оёорто сугларһа[...] саг үргэлжэ адхажа ба[...] тэй. 20—40 минута ту[...] туулаад, хабхагайнь [...] ууралай гаража эхилхэд[...] туулгые болюулдаг юм. [...] һан хэршэдэһэ хүргөөд, [...] жээлээр холижо, малда [...] дэ болоно.

Соломын узуур, мих[...] хуул гэхэ мэтые хэршэ[...] ууралтуулһан шэнгеэр [...] туулха, үгышье һаа бус[...] рэгтэй. Модоной мүшэр [...] хадаа, тэрэнние хахад [...] утатайгаар хэршэхэ [...] Удаань тэрээнээ һагшу[...] шажа, хайрсаг соо дара[...] нэгэ нүүд хэршэдэһэнд[...] ро халуун уһа адхажа [...] юм. Тиигэһэнэй һүүлдэ [...] һые шангаар даража, ху[...] хагаар хабхаглаха хэрэг[...] шэрэй хэршэдэһэнэй [...] дээшэлүүлхын тула соло[...] али михиниэтэй холижо [...] хала болоно. Нарай ба [...] лоһон малда мүшэрэй [...] үгэжэ болохогүй.

А. Балдаев, [...]

АГИТАТОРНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

КОММУНИЗМЫН АГУУЕХЭ БАРИЛГАНУУД ТУХАЙ

☆ ☆

Эрдэмтэдэй туһаламжаар

Коммунизмын агууехэ барилгануудта зорюулан, манай советскэ эрдэмтэд олон ба орёо зорилгонуудые шиидхэжэ байна.

I. **Проектнүүд.** С. Я. Жук түрүүтэй хэдэн специалистнууд Волга дээрэ баригдаха Куйбышевска гидростанциин проект зохёоходоо, геологическа бэрхэтэй условидо асари ехэ плотина барилгатай холбоотой хэдэ хэдэн орёо асуудалнуудые шиидхээ. Проект зохёогшод Сталинска шанда хүртөө.

Мүн профессор Д. Д. Баркин түрүүтэй ондоо бүлэг эрдэмтэд плотинада хэрэгтэй соргонууд ба шпунтнуудые зоохо шэнэ проект зохёожо, ашаглалгада оруулһан байна.

II. **Шпунт.** Плотинын оёороорнь уһанай нэбтэрэн гаралгые (фильтрацине) зайсуулхын тула арба ба дээшээ метр ута булад шпунт (пазатай булад хабтагай) зэргэлүүлэн зооно.

Тэрэшэлэн дорохи шоройень хүйтэн байлгахада фильтраци болохогүй юм, тиимэһээ плотинын оёортонь тусхай соргонуудые табижа, тэрэн соо—35° болотор хүргэгдэһэн рассол юулэнэ.

III. **Бетон ба бетонно заводууд.** Ехэ барилгануудта хэрэглэгдэхэ материалнууд тон бэхи бүхэ аад, үнэ сэнгээр химда байха зэргэтэй. Тумэр-бетон хэхэ цемент ба шулууе шэлэжэ ашаглаха шухала. Үбэлдөө —50°, зундаа+35° хүрэтэр температурада байхадаа муудахагүй шанартаар бүхэ бетон хэжэ болохо. Уралай гранит лэ тиимэ шанартай тула, тэрэнэйшье үдэр бүри хэдэн арбаад вагон шулуу аяар Уралһаа шэрэхэ хэрэгтэй байна. Тиимэһээ, Куйбышевска ГЭС-эй плотинын газаа талые Уралай гранит холиһон бетоноор, доторхииень ульяновска ба жигулёвско шулуунуудые холиһон бетоноор бариха гэбэ.

Агууехэ барилгануудта хэрэглэгдэхэ олон миллион кубометр бетон хэхэ автоматизированнэ тусхай заводууд баригдаа. Завод бүхэниинь час соо 650 кубометр бетон үгэхэ, сүүдхэдээ 30 вагон хүрэтэр барилгын материал бэлэдхэхэ хүсэтэй юм. Тиимэ завод бүримүһэн автоматизированлагдаанхай. Олон зуун хүдэлмэришэдэй орондо хэдэхэн операторнууд кнопко даража, бүхы заводые хүдэлгэдэг, янза бүриин бетон час соогоо бүтээдэг байна.

Сталинградайхидай гуйлтаар, горьковско эрдэмтэд уһан дээрэ ябадаг (онгосон дээрэ түрүүшын) бетонно завод бариха проект зохёожо үгөө.

IV. **Гайхамшаг машинанууд.** Томо плотинануудые барихын тула маша ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Жэшээлхэдэ, гансахан Куйбышевска плотина барилгада 150.000.000 кубометр газар малтагдаха, 20.000.000 кубометр бетон ба түмэр-бетон хэгдэхэ, 200.000 тонно механическа хэрэгсэлнүүд бүтээгдэхэ ёһотой. Куйбышевска ГЭС бариха үедэ гаргаһан шоройе түмэрзамай вагонууд соо хээ һаа, дэлхэйн бүмбэрсэгые хэдэ дахин орёохо состав хэрэгтэй болохо жэшээтэй.

Иимэ ехэ хэмжээтэй хүдэлмэри бүтээхын тула тусхай машинанууд, механизмууд бүтээгдэжэ байна:

а) **Алхалдаг экскаватор (драглайн).** Уралмашзаводой инженернүүд И. Сатовскиин хүтэлбэреэр туйлай ехэ, алхалдаг экскаватор зохёоо. Энэнэй удхуурынь 14 кубометр шорой багтааха, үргэдэг эшэнь 65 метр ута юм. Иимэ нэгэ экскаватор 10.000 хүнэй орондо газар малтаха хүсэтэй. Энээниие зохёоһон инженернүүд Сталинска шангуудта хүртөө.

б) **Шорой үрэбхин малтадаг машинанууд (землесосууд).** Б. М. Шкундин түрүүтэй хэдэн инженернүүд тиимэ (нэгэн доро малтадаг, зөөдэг ба обоолдог) машинануудые бүтээгээ. Машина бүхэниинь һара соо 250.000 кубометр шорой малтажа, 3,5 километртэ зөөхэ байна.

в) **Газар малтадаг снаряд.** Газар малтадаг хүсэтэ машинатай механическа ехэ баржые газар малтадаг снаряд гэжэ нэрлэнэ. Тиимэ снаряд час соо мянган кубометр шорой «үрэбхин», 5.000 хүнэй хэхэ хүдэлмэри бүтээхэ юм.

г) **Өөрөө ябадаг гидромониторнууд.** Иимэ машинанууд уһаар солилон сүүдхэ соо 5.000 кубометр хүрэтэр шорой гаргадаг.

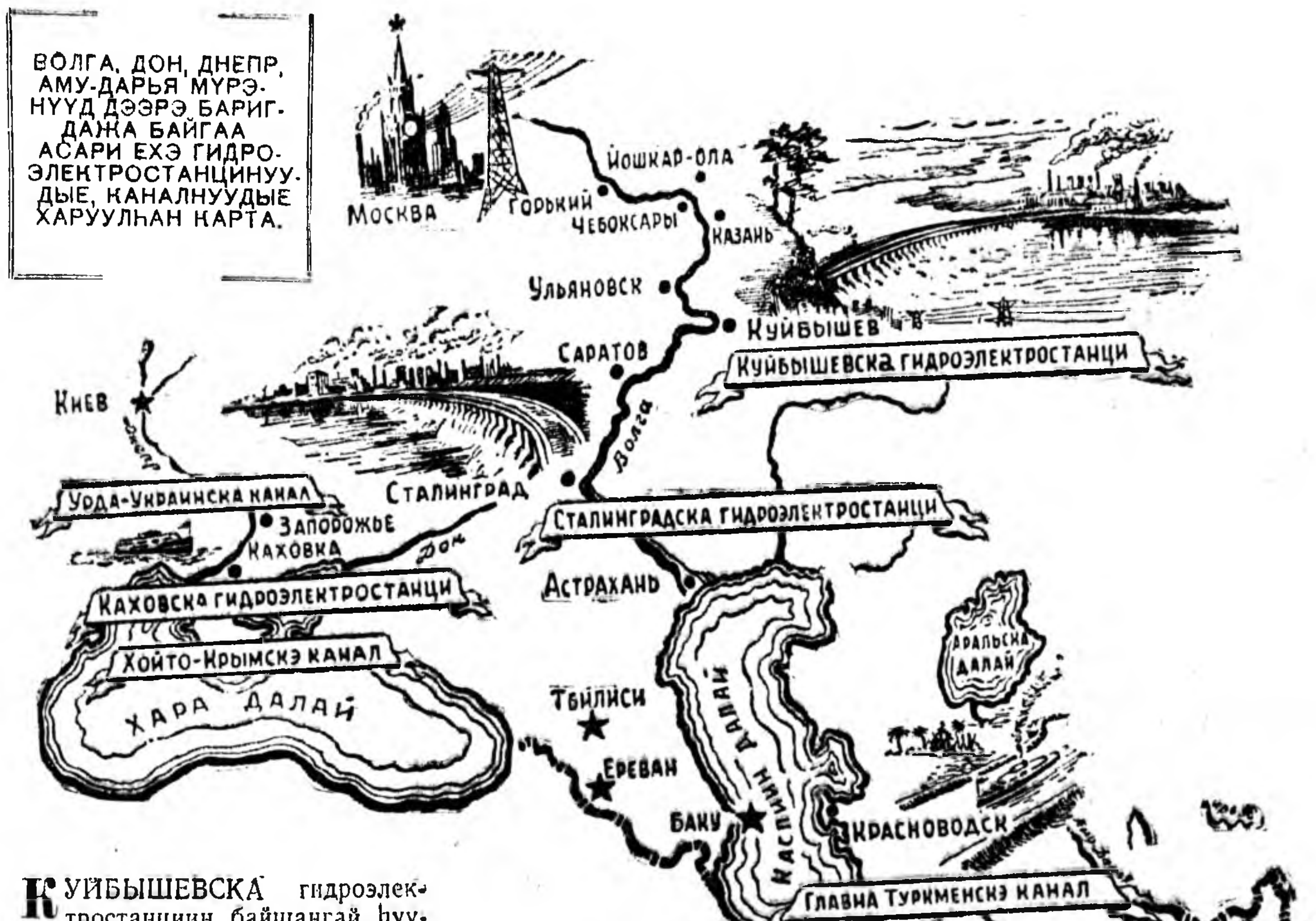
* * *

СССР-эй наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент М. А. Шателен иигэжэ мэдээсэһэн байна гэбэл:

Коммунизмын барилгануудай захилаар 1951 ондо хэгдэхэ научна шэнжэлэлгэнүүдэй түсэб Политехническэ институтда зохёоглоо. Энэмнай 87 темэ хараадаа абана. Жэшээлхэдэ, нэгэ бүлэг научна хүдэлмэришэд Куйбышевска гидроузелай шлюзүүдые бариха ябадалтай холбоотой шэнжэлэлгэ хэжэ байна.

Жэлэй ямаршье сагта Куйбышевска гидроузелай районда транспортын тон һайнаар хүдэлмэрилхэ ябадал хангаха шлюзүүдэй системэ зохёогдонь проектнэ организацинуудта туһалха гэжэ манай институдай эрдэмтэд оролдоно.

☆ ☆ ☆

КУЙБЫШЕВСКА гидроэлектростанциин байшангай һуури болохо котлован Волгын баруун эрьедэ малтагдажа эхилээ. Түмэр харгын подъезднэ замууд баригдажа байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй барилгын хэрэгүүдые эрхилхэ Гүрэнэй Комитедһээ ТАСС-эй корреспондентдэ иигэжэ мэдээсэбэ:

Куйбышевска ГЭС-эй барилгын талмай дээрэхи хүдэлмэриин далайса үдэрһөө үдэртэ үргэн болоно. Барилгашад гидробарилгын практикада тон шэнэ аргануудые хэрэглэнэ. Газарай ба бетонно бүхы хүдэлмэринь механизацилагданхай. Советскэ конструкторнуудай зохёоһон элдэб түрэлэй, үндэр бүтээсэтэ машинанууд ба механизмууд—хүсэтэ шэнэ экскаваторнууд, землесосууд, скрепернүүд ба бусад шухаг түхеэрэлгэнүүд ашаглагдана.

Турбинанудай ба генераторнуудай детальнуудынь эрье дээрэ абаашагдаад, 800 тонно хүрэтэр узелнууд болгогдон хабсаргагдаха ба һүүлээрнь тэндээ хүсэтэ крануудаар тодхогдохо юм. Энэнь агрегадуудые хабсаргалга ехээр хүнгэдхэхэ.

Куйбышев городой оршондо, Волга дээрэ, хэгдэхэ бүхы хүдэлмэри суднаар ябалгада һаад болохогүйгөөр бэелүүлэгдэжэ захалаа.

Эндэхи гидромеханизаторнууд һаядаа Волгын оёорто дюкерэй хоёрдохи һалаае табиба. Энэнь түрүүшын трубопроводһоо 2 час түргөөр бүтээгдээ.

ТУРКМЕНСКЭ Главна канал бариха бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг ябуулагдажа байна. Мүнөө Тахиа-Таш гэжэ хушууһаа Каспишадарай жэгдэ тала хүрэтэр, 1000 үлүүтэй километрын хараанда, хэдэн зуун шэнжэлэгшэд ба барилгашад ажаллана, топографуудай, геоботанигуудай, газар эсхэмжэлэгшэдэй, агролесомелиораторнуудай шэнэ шэнэ отрядууд трасса дээрэ ерэжэл байһаар.

Туркменскэ Главна каналай проектын главна инженер И. С. Семёнов түрүүтэй экспедици тус каналай баригдаха газараар (урдын Узбой мүрэнэй һабые зубшан) һаяшаг ябажа, шэнжэлэлгэ хэбэ.

Узбойн гоби талада үргэн ехэ хүдэлмэри захалаа. Тэндэ скважинануудые малтан, газар дорохи уһыень шэнжэнэ.

Барилгын хүдэлмэришье эрхилэгдэнэ. Байрын гэрнүүд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд тодхогдоно. Ясхан нютагта үрэмдэлгын ба бусад түхеэрэлгэнүүдые засабарилха механическа ехэ мастерской байгуулагдажа байна.

Барилгада зорюулагдаһан автомашинанууд, тракторнууд, мотодон, экскаваторнууд, хабсаргагдаха гэрнүүд ба бусад ашаанууд таһалгаряагүй абтана.

КАХОВКОҺОО хэдэхэн километрын хараанда—Ключевой гэжэ тосхоной оршондо—Каховско ГЭС-эй барилгашадай городок баригдахаар хараалагдаа. Байрын олон дабхар, болбосон гэрнүүдтэй, культурно-ажаһуудалай ба захиргаанай байшангуудтай кварталнууд һаяар тэндэ байгуулагдахань.

Барилгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Топографууд туһалбариин предприятинуудые, причалнуудые бариха эрьенүүд ба һабые шэнжэлнэ, пристань бариха газар тодорхойлно.

Хэдэн олон баржанудай ба суднонуудай караванууд сагзуурын причалнуудта үдэр бүри ерэжэ тогтоно. Эрье дээрэ олон мянган тонно ашаанууд: хабсаргагдаха гэрнүүд, барилгын материалнууд, транспортернууд, электромоторнууд ба бусад түхеэрэлгэнүүд буулгагдана. Тэдэниие хэдэн арбаад грузовигууд барилгын талмай тээшэ зөөнэ.

Майн 1 хүрэтэр байрын хэдэн зуун гэр ашаглалгада оруулагдахаар хараалагданхай.

КРЫМЭЙ урда хубиһаа бэшэниинь нэлэнхы тала газар юм. Тэндэхи зон уһа элбэгжүүлхэ гэжэ олон зуун жэлдэ һанаашаллаг байба. Тэдэнэр тусхай соргоор Кубаниин уһые Керчь худар абаашаха гэжэ, Хара далайн уһые шүүрээр сэбэрлэн, садууд ба виноградни гуудые уһалхаар болгохо гэжэ бодоодшье үзэһэн байгаа. Хэдэн зуун скважин малтаадшье үзэһэн байна, теэд уһаниинь—нэгэ һаа уужа болохоор бэшэ, үгышье һаа уһалалга хэхээр бэшэ байдаг байгаа.

Имагтал мүнөө сагта, байгаалиие хубилгаха агууехэ Сталинска түсэбэй ёһоор, Крымые һалбаран сэсэглэһэн хизаар болгохо проект бэелүүлэгдэхэнь: Хойто-Крымскэ канал баригдахань.

Мүнөө Крымэй тала нютагуудаар геологуудай ба гидрологуудай партинууд шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

☆

Тогтоогдомол далайнууд

Мүрэн дээрэ плотина барихада уһаниинь үргэгдэн, хажуу тээшээ гаража, ехэ водохранилищи (нуур тогтодог) бии болодог. Манай зарим водохранилищинууд ехэ суутай юм.

Днепровско плотиныь водохранилищиие **Ленинэй нэрэмжэтэ нуур** гэжэ нэрлэдэг.

Волга мүрэн дээрэхи Иваньковско плотина 320 квадратна километр талмайтай **Московско далайе** бии болгонхой.

Щербаковско плотина **Рыбинскэ далайе** тогтоогоо. Энэнэй талмайнь 4600 квадратна километр, зарим газараараа 80 километр үргэн юм, мүнөө дэлхэйн бүхы картанууд дээрэ тэмдэглэгдэнхэй. Рыбинскэ далай—дэлхэй дээрэхи эгээн ехэ тогтоогдомол далай мүн. Шанга һалхитайда тэрэнэй долгинуудынь гурбан метр хүрэтэр дээшээ эбхэрэн салгидадаг. Тиимэһээ, тэндэхи флодые далайн условидо ябахаар болгон тааруулһан байна. Тус далайе бии болгохын тула хэдэн арбаад мянган хүн зонтой тосхонуудые, мүн Молога городые ондоо тээшэнь нүүлгэхэ ушартай болоһон байха юм.

Мүнөө тогтоогдохоёо байгаа **Куйбышевска далай** бүри ехэ хэмжээтэй: утаашаа 500 хүрэтэр километр, хүндэлөөшөө 40 хүрэтэр километр болохо. Волгын уһанай нэмэлгэнь Казаньдашье эли бодо мэдэгдэхэ. Казань город мүнөө Волга мүрэнһөө 5 километрын хараанда байдаг, гэхэ зуура Куйбышевска далай тогтоогдоходоо тус городто туласа ошохо.

Волга, Ока, Кама мүрэнүүдэй гидроузелнуудай дэргэдэхи далайнуудай (водохранилищинуудай) ниитэ талмайнь 25 мянган квадратна километр гэхэ гү, али Бельгиин бүхы территориһоо үлэ мэдэг бага байха болоно.

Водохранилищинууд тон шухала удхашанартай гэбэл: уһа тогтоон, хадагалдаг юм. Зарим мүрэнүүд саһанай хайлаха үеэр, хабарай 2—3 һара соо лэ уһаар элбэг байдаг.

Һайрамай ехэ уһа водохранилищинууд соо суглуулхада, түхэрээн жэл соо уһа тааруугаар гаргашалха арга олгоно. Зундаа, мүрэнүүдэй гүйхэн болоходонь, склад cooһoo шэнгээр водохранилищиингаа уһые мүрэнүүд худар табижа, суднаар ябаха, модо һаллуулхаар болгодог. Нажартаа газар уһалхын тула мүн лэ водохранилищинуудһаа уһа абадаг. Тэрэшэлэн намартаа-үбэлдөө гидростанцинууд тиимэ «складһаа» нэмэлтэ уһа абадаг юм, яахадааб гэхэдэ, тэрэ сагуудта электроэнерги үлэмжэ ехээр хэрэглэгдэнэ.

И. В. Сталинай нэрэмжэтэ Беломорско-Балтийска канал, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Днепровско ГЭС, Москвагай нэрэмжэтэ канал, Волгодохи Рыбинскэ ба Угличска гидроузелнууд гэхэ мэтэ гидротехническэ барилганууд манай орон дотор баригдаһан байна юм. Гэхэтэй хамта, Волго-Донской уһан замай барилга хадаа манай ороной гидротехникын шэнэ алхам, онсо гайхамшаг шэнэ туйлалта болоно.

Нүхэр И. В. Сталинай бодомжын ёһоор, Волго-Донской барилга комплексно шэнжэтэй байха. Тэрэнһээ гадна, Эхэ оромнай дээр ябаха шэнэ замаар баяжахын байгаалиин гэнтын ушаралһаа дулдыдангүйгөөр үргэн ехэ территори дээрэ хүдөө ажахын хүгжэхэ аятай һайн услови хангагдаха байна. Дон, Сал ба Маныч мүрэнүүдэй эрьенүүд шадар баригдаха уһалалгын ба уһаар элбэг болголгын ехэ системэнүүд СССР-эй Европейскэ хубиин зүүн урда зүгтэхи нютагай уларилые хубилгаха агууехэ хүдэлмэридэ эхи табихань. Тэндэхи хүсэтэ гидроэлектростанци хүдөө ажахые электрификацилхын тула ехэ хэмжээтэй энерги үгэхэ юм. Манайда энээнэй урда тээ баригдаһан гидротехническэ барилгануудтай жэшэхэдэ, Волго-Донской каналай барилгын түрүүшын илгаань юуб гэбэл, арадай ажахын хэдэ хэдэн ехэ проблемэнүүдые нэгэн доро шиидхэхэ байна.

Тус барилгын хоёрдохи илгаань — түгэс механизаци болоно. Волго-Донстройдохи хүдэлмэри эмхидхэхэ тухайда, нүхэр И. В. Сталинай заабаринуудай ёһоор зохеогдоһон проект хадаа эгээн оньһон нарин, эгээн ехэ бүтээсэтэй ба эгээн арбинаар ашаглагдаха механизмуудые хэрэглэхэ эрилтэ табина. Эсэгэ ороной заводууд эдэ эрилтэнүүдыень үндэһэ болгон, элдэб түрэлэй түхеэрэлгэ, механизмууд ба транспортна хэрэгсэлнүүдые барилгашадта үгэжэ эхилээ.

Волго-Донской каналай барилгын хүдэлмэри 100 километрын хараан соо эрхилэгдэжэ байна. Энэ агуусхэ барилга өөрын зарим өөрсэ шэнжэтэй гэбэл: барилгынь талмайнууд дээрэ хүн үсөөн, харин хаа хаанагүй механизмууд лэ хүдэлжэ ба ашаглагдажа байна.

Һаяхан Ново-Краматорско заводой бүтээн гаргаһан, 3,4 кубическа метр багтааха удхууртай, алхалдаг экскаваторнууд шорой хамаран абажа, каналай хоёр эрьеэр адхана. Тиимэ зургаан экскаваторнуудһаа гадна, Уралмашзаводто бүтээгдэһэн үлэмжэ ехэ хүсэтэй үшөө нэгэ драглайн (алхалдаг экскаватор) ашаглагдажа байна. Энэнь нүхэнэй үлэмжэ гүнзэгы ба үргэн хубиин шоройе гаргадаг юм. Нэгэ халаан соо тэрэнэй малтан гаргаһан шоройе зөөхын тулада 600 шахуу мори тэргэ хэрэгтэй болохо зэргэтэй.

Каналай 14 километртэ газарыень малталга дүүргэгдээ. Олон планировщигууд шулуун бэхилэлгэ хэхын тула каналай налуу эрьенүүдые бэлэдхэжэ байна.

Мүнөө бетонно хүдэлмэри эхилээ. Олонхи шлюзүүдэй (канал дээрэ хамтадаа 13 шлюз байха) оёорые бетонложо байна. Бетонщигууд тон яаралтайгаар ажаллана, ушарынь энэ жэлэй намар шлюзүүдэй металлическа хаалгануудай ба механизмуудай монтаж эхилхэ ёһотой.

Үбэл болохоһоо урид Цимлянска гидроузелай 13,5 километр утатай участок дээрэ бүхы түрэлэй хүдэлмэри нэгэн доро ябуулагдаа. Хүсэ ехэтэ электрическэ 13 землесосууд плотинын шоройе гаргаһан байха юм, Тэрэнь зарим газарнуудтаа 18 метр хүрэтэр үндэр болонхой. Плотинын шоройе гаргахын тулада 45 километр шахуу металлическа соргонууд хэрэгтэй болоһон байгаа. Тэндэ бетонно плотина ба гидроэлектростанци барихын тула 4 миллион үлүүтэй кубическа метр котлован малтагдаа. Мүнөө плотинын оёортонь металлическа шпунтнуудые зоожо байна. Гэдхэы газарнуудтань бетон табина.

Бетонно хүдэлмэриин ехэ хэмжээн ба тэдэниие гүйсэдхэхэ болзорой богонихон байһан ушар хадаа ажахыгаа эрхимээр эмхидхэхэ ябадал эринэ. Бетониинь шэнэ түхэлэй автоматизированнэ заводуудта хэгдэнэ. Цимлянска гидроузелай бетонно заводууд сүүдхэ соо 5000 кубометр хүрэтэр бетон үгэдэг. Тиимэ заводуудай нэмэлтэ секцинүүдэйнь ашаглалгада оруулагдахада, энэ жэлэй майн 1 хүрэтэр тэдэнэй ажалай бүтээсэнь сүүдхэдээ 7500 кубометр хүрэтэр болохо юм.

Эдэ механизмуудайнгаа графигай ёһоор, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлгэгдэхынь тула Волгодонстройн ба Цимлянска гидроузелай хүдэлмэрилэгшэд ехэ юумэ хэхэ ушартай болоо. Урдань гидротехническэ ехэ барилганууд дээрэ хүдэлмэрилһэн мэргэжэлтэд тус барилгын харюусалгатай участогуудые толгойлно. Тэдэнэр өөһэдынгөө дүй дүршэлые залуушуулда дамжуулан үгэхэһөө гадна, мүн гидротехническэ ехэ барилганудай практикада түрүүшынхеэ хэрэглэгдэхэ техникые өөһэдөө шудална. Олонхи хүдэлмэришэд шэнэ механизмуудые шудалжа, тэдэнээ ашаглан, ажалай ехэ бүтээсэ туйлажа байна.

Энэ жэлдэ Волгодонстройн коллективэй үмэнэ имагта шухала зорилго табигданхай. 100 миллион шахуу кубическа метр газар малтаха, 2150 мянган кубометр бетон табиха, 30 мянган тонно металлическа конструкцинууд ба механизмуудые тааруулан хабсаргаха гэхэ мэтэ тон ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ.

Эдэ асари ехэ зорилгонуудай бэелүүлэгдэжэ шадагдахань лабтай, ушарынь, Советскэ Правительство Волгодонстройе баян түрүү техникээр зэбсэглээ. Каналай трасса дээрэ барилгын зунай сезоной эхилхэ хүрэтэр 254 экскаваторнууд, 900 скрепернүүд, хүсэ ехэтэ электрическэ 27 землесосууд ба үндэр бүтээсэтэ бусад олон машинанууд газар малтаха, бетон табиха ба бусад хүдэлмэри бүтээхэ байна.

Агууехэ барилгын хүдэлмэришэд энэ хүндэтэ даабаряа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхээр шиидэнхэй. Волго-Донской канал тогтоогдоһон болзор соогоо баригдаха. Ородой **уһа ехэтэ хоёр мүрэниие холбоһон шэнэ уһан замаар түрүүшын пароходуудай һамарха** сар ойротожо байна. Волго-Донской каналай эхи абаһан газарта, ородой агууехэ мүрэнэй үндэр эрье дээрэ, барилгашад болбол советскэ арадай бүхы илалтануудые үүсхэгшэ ба зоригжуулагша агууехэ вождь нүхэр И. В. Сталинда асари ехэ монумент табиха. Холоһоо харагдаха энэ монумент хадаа алдарта Сталинска эпохын һүр жабхалангые харуулха байна.

С. Жук, Волгодонстройн главна инженер ба Гидропроектын начальник.

Һурагшадай булан

Номуудые олоор худалдана

Номой худалдаанай Бурят-Монголой конторо «Хүүгэдэй номуудай неделиие» үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тус неделидэ зорюулагдаһан гоё һайхан плакадуудай хэблэгдэжэ, ниитын газарнуудаар тараагдаа. Хүүгэдэй элитэ уранзохёолшод А. Гайдарай, С. Михалковой, С. Маршагай болон Бурят-Монголой уранзохёолшод Х. Намсараевай, Ц. Галсановай, Ж. Тумуновай ба бусадай номууд тус конторой бүхы магазинуудта, киоскнуудта элбэгээр бии болгогдонхой. Эдэ номуудые хүүгэд олоор худалдажа абана.

Номой худалдаанай центральна магазин «Хүүгэдэй номуудай неделиин» үедэ Ленинэй орденто ПВЗ-дэ, машина бүтээлгын заводто, сэмбын фабрикада, мүн бусад культурна эмхи зургаануудта ном худалдалгые шэнээр эмхидхээ. Тэрэшэлэн Кабанскын, Бичурын, Заиграйн ба бусад аймагуудтахи номуудай магазинуудта 3000 гаран номууд эльгээгдэһэн байна.

М. Алашкевич.

Һайшаалтай үүсхэл

Заиграйн аймагай һургуулинуудай һурагшад колхозуудай ниитын ашаг шэмэтэ малда тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Заиграйн дунда һургуулиин һурагшад «1 Мая» колхоздо 2,5 тонно шэмэтэ тэжээл суглуулжа үгөө. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малажалай фермын нэгэ гүүртые Ново-Илькын долоонжэлэй һургуулиин һурагшад шефтээ абанхай. Тэдэнэр залуу малнуудые тон анхааралтайгаар харууһална. Тэрэшэлэн һурагшад тонно хахад шэмэтэ тэжээл бэлэдхэһэн байна.

Шулутайн, Онохойн һургуулинуудай һурагшад хабарийнгаа амаралтын үедэ колхозуудай малда тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехээр туһална.

Г. Марактаев.

Хүүгэдэй олимпиада болоо

Иволгын аймцентртэ һаяхан хүүгэдэй олимпиада болоо. Тэрэндэ дунда ба долоонжэлэй, 4 эхин һургуулинуудай һурагшад хабаадалсаһан байна. Һургуулинуудай уранһайханай самодеятельностиин коллективүүд зүжэг наада табиһан, советскэ композиторнуудай дуунуудые ирагуу һайханаар дуулаһан, элдэб танцануудые гүйсэдхэһэн байна. Ингэжэ тус олимпиада ехэ һонирхолтойгоор үнгэрэб.

Ц. Цыденов.

Һурагшад экскурсида ерэбэ

Тарбагатайн дунда һургуулиин һурагшад Улан-Удэ город экскурсида ерээ. Тэдэнэр томо томо предприятинуудаар ябажа, ажабайдалтайнь танилсана. Мүн һурагшад театр, музей болон кинотеатрнуудаар ябана. 10-дахи классай һурагшад пединститудай физикабинет ошожо, элдэб туршалгануудые хэжэ байна.

Т. Захарова.

Һайнаар хүдэлмэрилдэг кружогууд

Түнхэнэй аймагай Кыренэй дунда һургуулида уранһайханай самодеятельностиин, литературна, шатарай, эдир натуралистнуудай, физкультура ба спортын кружогууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй хүдэлмэридэ һурагшад олоороо хабаадалсана.

Уранһайханай самодеятельностиин кружогойхид (хүтэлбэрилэгшэнь багша Н.Тулусоева) дүтэ шадарай колхозуудаар гаража, колхозннгуудта зүжэг наадануудые, концертнүүдые харуулна. Программадань «Алтан медаль», «Бүхэнэй галнууд» гэһэн пьесэнүүд, советскэ композиторнуудай дуунууд ба элдэб танцанууд ороно.

Үбэлэй спортивна сезон соо тус һургуулиин физкультурнигууд нилээд амжалтануудые туйлаа. Тэдэнэр конькигаар гүйлдэгшэдэй аймагай мүрысөөндэ илажа, аймагай физкультура ба спортын комитедэй дамжуулгын кубогто хүртэһэн ба грамотаар шагнагдаһан байна.

Мүн литературна, шатарай болон эдир натуралистнуудай кружогууд хүдэлмэрээ һонирхолтойгоор эмхидхэнхэй.

Н. Бадмацыренова.

Уншагшадай конференци

Торийн аймагай Доодо-Бургалтайн дунда һургуулида уншагшадай конференци һаяхан боложо, уранзохеолшо А. Гайдарай «Һургуули» гэжэ повестиие зүбшэн хэлсэв. Ород хэлэнэй ба литературын багша Л Линховоин уранзохёолшын ажал-ябуулга болон тус повестиин гол удха тухай һурагшадта ойлгосотойгоор ба элин тодоор хөөрэжэ үгөө. Удаань һурагшад Т. Банзаракцаев, К. Раднаев, В. Бадмаева ба бусад, хамтадаа 15 хүн энэ ном тушаа өөһэдынгөө һанамжануудые хэлээ.

Удаадахи конференциингээ дээрэ Е. Кошеваягай «Хүбүүн тухай повесть» ба Х. Намсараевай «Үүрэй толон» гэһэн романиие зүбшэн хэлсэлгэ болохо юм.

Р. Гармажапов.

ИВОЛГЫН АЙМАГТА

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ШЭНЭ ОТРЯД

Иволгын МТС-тэ эмхидхэгдэһэн тракторнстнуудай 3 һарын курсые 29 хүн дүүргэжэ гараба. Курсантнууд—залуу колхозннгууд А. Бурков, А. Савельев, В. Трифонов, А. Астраханцев болон бусад үзэһэн материалаа гүнзэгыгөөр ойлгоһоноо экзамен дээрэ харуулаа.

КОЛХОЗУУДЫЕ ТОМОДХОЛГО

Һүүлэй үедэ аймагай олон колхозууд нэгэдэбэ. XVIII партсъездын нэрэмжэтэ, «Красный пахарь» ба «МОПР» гэжэ колхозуудай гэшүүд хамтынгаа суглаан дээрэ ажахын олон һалбаритай, олзо ехэтэй колхоз болон хамтарха гэжэ нэгэн һаналаар шиидээ. Тэдэнэр мүнөө Н. С. Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз болонхой.

Мүн Буденныйн ба Ждановай нэрэмжэтэ колхозууд нэгэдэжэ, Андреевэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз болоо.

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдком сомоной ба сельскэ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 5 үдэрэй семинар үнгэрөө. Семинарта хабаадагшад советскэ байгуулалтын асуудалнуудаар, хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти ба правительствын шухала тогтоолнууд тухай асуудалнуудаар лекци, элидхэлнүүдые шагнаба.

КОЛХОЗУУДТА ГҮРЭНЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Энэ жэлэй эхинһээ хойшо аймагай колхозууд 185 мянган түхэриг мүнгэ гүрэнһөө зээлээр абаа. Абтаһан энэ мүнгэн малай шэмэтэ тэжээл, овощной культурын үрһэ худалдан абалгада хэрэглэгдэһэн байна.

Правительство хадаа томо үүлтэрэй малнуудые ба механизмнуудые худалдажа абалгада аймагай колхозуудта 400 мянган түхэриг, уһалуурнин ажахые эмхидхэлгэдэ—40 мянган түхэриг, минеральна үтэгжүүлгэ абалгада—16 мянган түхэриг ба бусад хэрэгсэлнүүдтэ 45 мянган түхэриг мүнгэ удаан болзорооро үгэһэн байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз энэ мүнгөөрөө үнеэ һааха электрическэ аппарат, кормозапарник, 10 гаран толгой племенной гүүдые худалдажа абаа.

А. Нагаслаев.

Нүүдэл наймаа эмхидхэнэ

Дыренэй сельпогой (Курумкан) продавец нүхэр Р. Чойропов ажалшадые үргэн хэрэглэлээр эд бараагаар тэһалдалгүйгөөр хангахын түлөө оролдоно.

Нүхэр Чойропов Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малай гүүртэнүүдтэ ошожо, тэндэхи малшадта будаа, сай, дабһан, сахар, тамхин хэрэг мэтын эд бараануудые элбэгээр наймаална.

В. Баторов.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй хандалгада гар табилга Индидэ эхилээ

ДЕЛИ, мартын 28. (ТАСС). Агуухэ табан державануудай хоорондо эб найрамдалай Пакт баталуулха тухай Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй хандалгада гар табилга эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэиндиискэ комитедэй шиидхэбэреэр Инди дотор эхилэб. Бомбей, Мадрас, Конпбатура, Визанагрэм, Дароба (Зүүн Пенджаб), Ноугонг (Ассам) ба бусад городуудта митингүүд, суглаанууд боложо, эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй хандалгада гар табилга эмхидхэхэ ябадалда онсо анхарал хандуулагдаа гэжэ «Кросроудс» газетэ мэдээсэнэ.

Германиие ремилитаризацилгада эсэргүү Чехословакиин, Польшын ба Германска Демократическа Республикын залуушуулай конференци

ВАРШАВА, мартын 28. (ТАСС). Варшавска радиогой дамжуулһанай ёһоор, Германиие ремилитаризацилгада эсэргүү Чехословакиин, Польшын ба Германска Демократическа Республикын залуушуулай конференци мүнөөдэр Либерец городто (Чехословаки) нээгдэбэ.

Эб найрамдал хамгаалха залуушуулай ниитэ-европейскэ конференци зарлахые немецкэ залуушуул дурадхана

БЕРЛИН, мартын 28. (ТАСС). Вальтер Ульбрихтын нэрэмжэтэ «Лейне- Берке» заводтохи немецкэ сүлөөтэ залуушуулай союзай организаци залуушуулай ниитэ-европейскэ конференци зарлахые европейскэ бүхы оронуудай залуушуулда дэлгэһэн эли бэшэг соогоо дурадхаа гэжэ Галлеһаа АДН агентство дамжуулба. Эб найрамдалай түлөө залуу тэмсэлшэдые улам ехээр нигтаруулан жагсаахын ба эб найрамдалай түлөө тэмсэл шангадхаха хэмжээ ябуулгануудые зохёохо ябадал энэ конференциин зорилго болоно гэжэ бэшэгэй авторнууд заана.

Филиппинскэ арадай-сүлөөлэлгын армиин частьнуудай дайшалхы ябуулганууд

ШАНХАЙ, мартын 28. (ТАСС). Манилаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Филиппинскэ арадай-сүлөөлэлгын армиин — Хукбонгын отрядуудай операцинуудай эдэбхитэй болоһон ушарһаа Филиппинын зонхилхы ноурнууд айн сошордоно.

Һүүлэй үедэ Манилада ба тэрэ шадарай газарнуудта сэрэгэй сахюул шангадхагдаа. Һаяхан Хукбонгын отрядууд Лусон аралай дундахи городуудта хэдэн удаа добтолбо. Мартын 26-да тэдэнэр Кандаба гэжэ тосхониие (Пампанга провинци) эзэлээ.

Засагархид хэнэлтын экспедици эмхидхээ, тэрэниие Филиппинын национальна оборонын министр өөрөө ударидана. Арадай-сүлөөлэлгын армиин частьнуудта эсэргүү шэлгүүлэгдэн бомбардировщигууд эльгээгдээ. Харгы замууд дээрэ ехэ хүсэнүүдые правительствын табиһан болобошье, Хукбонгын отрядуудай тэмсэлые һулруулжа шадаагүй.

Франци ошохо визэ Роза Тельмандэ үгэхөөр французска правительство арсаба

ПАРИЖ, мартын 28. (ТАСС). Немецкэ фашистнуудаар зобоогдон алагдаһан, Германиин коммунистическэ партиин генеральна секретарин һамган Роза Тельмандэ Франци ошохо визэ үгэхэ французска правительство арсаа гэжэ «Юманите» газетэ мэдээсэбэ. Роза Тельман эсэргүүсэлгын хүдэлөөндэ хабаадаад, урдань сүлэгдэһэн ба баригдаһан хүнүүдэй национальна федерацяар Франци ерэхые уригдаһан байна. Хаагдаһан хүнүүдые немецко-фашистска концентрационно лагерьнуудһаа сүлөөлһөөр 6 жэл болоһон ойтой дашарамдуулан эмхидхэгдэхэ манифестацида Роза Тельман хабаадаха ёһотой байгаа.

Эсэргүүсэлгын хүдэлөөндэ хабаадаад урдань сүлэгдэһэн ба баригдаһан хүнүүдэй национальна федерации правительствын шиидхэбэридэ эсэргүү протест хэбэ.

Швециин коммунистическэ партиин XV съезд хаагдаба

СТОКГОЛЬМ, мартын 26. (ТАСС) Швецин коммунистическэ партиин XV съезд хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Съезд резолюци абаа. Эб найрамдалай түлөө, ажалшадай ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхын түлөө, социализмын түлөө, арадай түлөө тэмсэлдэ партиин политическэ лини тус съездын резолюци соо тодорхойлогдобо.

Швецин коммунистическэ партиин уставта хэдэн хубилалтануудые съезд оруулаа.

Съезд хадаа партиин түрүүлэгшээр Хильдинг Хагберг гэгшые нэгэн һаналаар һунгаба. 30 гэшүүдһээ ба 15 кандидадуудһаа бүридэһэн центральна комитет һунгагдаа.

Съезд хадаа Бүхэсоюзна Коммунистическэ большевигүүдэй партиин Центральна Комитедтэ эльгээхэ амаршалгын харюу телеграммын текстые ехэ дэбжэлтэтэйгээр батлан абаа.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, мартын 29. (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд Хитадай ... ратанай отрядуудтай хамта ябажа, шэрүүн шанга байлдаануудые хэжэ үргэлжэлһөөр гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани мартын ... дэ мэдээсэбэ.

Баруун фронт дээрэ, Сеулай гүүрхи райондо шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Арадай армиин частьнууд дайсанай амиды хүсэндэ ба техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулжа байна.

Кореядэ американска агрессорнууд зэрлиг аашална

ПХЕНЬЯН, мартын 26. (ТАСС). «Нодон Синмун» газетэ Кореядэхи американска ба лисынмановска алууршадай зэрлиг муухай аашанууд тухай шэнэ материалнуудые толилоо. Канвон провинциин Яньян уездэ 3538 ... хүнүүд, тэрэ тоодо олон эхэнэрнүүд ба үхибүүд алагдаһан, 335... шатаагдаһан байна. Синпен тосхондо американо-лисынмановска бандидууд хадаа хажууга гараһан лисынмановска ... «һайнаар амаршалаагүй» гэжэ ... ряашан Чан Су Ам гэгшые, ... эсэгэеэ үмөөрхые һэдэһэн ... 12 наһатай хүбүүе зэрлигээр ... һээбэ. Арадай армида ... найнь түлөө тэрэ тосхоной ... шан Юн Чи Ду гэгшые интер... нүүд хюрөөгөөр хюрөөдэжэ ... болгоо.

Нүгөө нэгэн газарта интер... нүүд волостной арадай коми... түрүүлэгшэ Ким Ок Хи ... һамганиие алаад, тэрэнэй 6 ... бүүдыень амидыгаар шата... Хванхэ провинциин Синчон ... корейскэ 25 мянган патри... зэрлиг муухайгаар алагдаһан ... зобоогдоһон байна. Алагдаһан... нүүдэй дунда үхибүүдэй, эх... нүүдэй ба хүгшэдэй олон хүүр... олдоо.

Бомбоһоо хоргодохо нэгэ ... та 979 амгалан хүнүүд амиды ... булагдаа. 200 таряашад склад... шатаагдаа. Нүгөө нэгэн склад... үхибүүдэй 70 хүүр олдоо.

Американска алууршад коре... патриодуудые алахадаа ... муухай аашануудые гаргана. ... нури гэжэ деревнидэ америк... алууршад таряашан Ким Ди... ниие амидыгаар шатааба. Тэ... Вонсан тосхоной арадай һур... лиин директор Ох Вон ... толгойе хюрөөгөөр таһалаа. П... дэ ороһон, Арадай армиин со... дай урал хамарыень отолоо.

Харюусалгата редактор Б. А. ОЧИРОВ.

КИНО

„ХОЁР БРИГАДА"

«Хоёр бригада» гэжэ польско уранһайханай шэнэ фильм республикын кинотеатрнуудта харуулагдажа байна. Энэ фильм соо Польшын ажабайдалда болоһон угаа ехэ хубилалтанууд тухай, хүнүүдэй хоорондохи шэнэ харилсаанууд тухай, реализм тэшэ польско искусствын эрмэлзэлгэ тухай, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй ба заводской коллективэй түрүү хүнүүдэй хоорондохи хани барисаан тухай хэлэгдэнэ.

* * *

«Мулигшэ Карханай бригада» гэжэ чешскэ уранзохеолшо В. Каниин пьесые польско театр соо уншажа харгадана. Пьесын удхань заводской ажабайдалһаа абтаа. Заводто хэзээдэшье ошоогүй ба хүдэлмэришэдые һайн мэдэхэгүй актернууд пьесэ уншахада, анхаралгүйгөөр сонсоно. Группын режиссер Матецкий заводто ошожо, хүдэлмэришэдэй ажабайдалтай ба хүдэлмэритэй танилсахые актернуудта дурадхана. Зарим актернууд, илангаяа Карханай главна роль наадагша үбгэжөөт артист, элитэ трагик Борович энэ дурадхалһаа эрид арсана.

Удаан арсалдаһанай һүүлээр режиссер ба залуу актернууд заводто ошоо.

Заводто ерээд, актернууд предприятиин түрүү хүдэлмэришэдтэй бүхэ барисаатай болоно. Пьесын репетици болоходо, хүдэлмэришэд театрта ехэ баяртайгаар ерэжэ, өөһэдынгөө һанамжые хэлэнэд, зүбшөөл үгэнэд.

Заводой залуушуул бүтэн гаргажа байгаа зүйлнүүдэйнгээ шанарые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. Гэбэшье, хуушанай мастер-мүлигшэ Вальчак коллективэй дура хүсэлдэ зөришэн, хүдэлмэриин хуушан методүүдые хэрэглэжэ үргэлжэлһөөр.

Театрын бэлэдхэжэ байгаа пьесэ дотор Вальчак шэнги аллихан хүн — хуушанай хүдэлмэришэн Микейс бии. Энэ роль наадагша режиссер Матецкий хуушанай мастерые анхаралтайгаар хаража, энэ хүниие мэдэхэ гэжэ оролдон, тэрэнэй зан абариие ба бэеын хүдэлсые зүбөөр дууриан харуулжа шадаха болоо.

Нэгэтэ хэдэн хүдэлмэришэдтэй хамта хуушанай мастер Вальчак репетицидэ ошобо. Мүкейсые харахадаа, хүдэлмэришэд өөрынгөө мастерые дары таниба. Вальчак мүн лэ өөрыгөө таняад, дотороо гомодожо, репетициһээ гаража ябашана.

Премьерэ болохо үдэртэ мүлилгын станогой шухала хэрэгтэй макет байхагүй гэжэ элирээ. Тиин тэрэ үдэртөө тус завод мүлилгын бодото станок асаржа, театрын сценэ дээрэ табяад, ехэ туһа хүргэбэ.

Карханай роль наадагша актер Борович хүдэлмэришэнэй образые бурууга аар харуулжа байһанаа ойлгожо, заводто ошоод, хуушанай мастерай хүдэлмэри ажаглан харана. Тиин өөрынгөө ролиие бүрин һайнаар ойлгожо абаба.

Пьесэ табигдаха үдэр болоо. Артистнууд хүдэлмэришэдые театрта уриба. Завод дээрэхи шэнэ хүдэлөөндэ эсэргүүсэжэ үргэлжэлһөөр байгаа мастер Вальчак тэрэшэлэн уряал абаа. Тэрэниие пьесэ соо буруугаар шоглоно гэжэ тоолоод, театр ошохо дураһгүй байна. Гэбэшье, театр хараха дураа баряжа ядаад, һамгантаяа хамта театр ошобо. Эрид зантай үбгэн мастерай рольдо Вальчак өөрыгөө хараба. Актернуудай энэ зүб наадалга, пьесэ дотор залуушуулые ба тэдэнэй талада ороһон мастер Карханиие үнэн зүбөөр харуулха хадаа үбгэн мастерые ехээр этигүүлбэ. Спектаклиин дүүрэһэнэй һүүлээр Вальчак нүхэдтөө хандажа: «Томоотой байгты, дахин бү бэеэ магтагты. Хайшан гэжэ хүдэлмэрилхые мүнөө таанадта харуулхаб» гэнэ.

Ингэжэ шэнэ Польшодо хүнүүдэй ургажа байһыень, ажал хүдэлмэридөө социалистическэ ёһоор хандадаг боложо байһыень энэ фильм харуулна.

И. Григорьев.

МҮНӨӨДЭР КИНО, ТЕАТРНУУДТА

ОПЕРО БА БАЛЕДЭЙ ТЕАТР... «Дубровский» (20 часһаа).

ДРАМАТИЧЕСКА ТЕАТРТА — ... (12 часһаа), «Невольницы» (20 ...

Кинотеатр «ПРОГРЕСС»—«Ү... ба һүнинүүд» (12,14 часуудһаа), ... дэлгэр зун» (20, 22 часуудһаа).

Кинотеатр «ЭРДЭМ» — «Зори... доон» (11 ба 13 часуудһаа). ... бригада» (15, 17, 19, 21 часуу...

АГНУУРИИН ДРОБОВО... БУУНУУДТАЙ БҮХЫ ГРАЖДАНИНУУДАЙ АНХАРАЛ...

БМАССР-эй Министрнүүдэй ... ведэй дэргэдэхи агнуурин ... эрхилхэ Управлени агнуури... тай бүхы нюурнууд (ангуушан ... ангуушадбэшэ) СССР-эй СНК-... 1940 оной ноябриин 20-нэй № ... тогтоолой үндэһөөр буунууда... бүри регистрацида оруулха ... гэжэ Бурят-Монголой АССР-эй ... гражданинуудта мэдээсэнэ.

Улан-Удэ городто ангуу... һайндуранай общество (Ул. Ст... № 31), аймагуудта ДОО-гэй ... тивүүдэй бюровууд, мүн ай... Заготживсырьёгой бэлэдхэлэй ... ронууд регистраци хэхэ байна.

Регистрацида оролгоһоо зайса... буутай эзэн 300 түхэриг ... хэмжээтэй яла түлэхэ, мүн ... дабтагдаһан ушарта буугаа ... гаха байна.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, мест. информации и писем—6-84. Для междугородных переговоров—16.

Н—03563 Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10...